

روایتگر حادثه‌ها

عید فطر و روز جهانی قدس، مناسبت‌هایی برای برگزاری نمایشگاهی در موزه هنرهای معاصر از تاریخ ۱۹ خرداد تا ۱۵ مرداد است که طی آن، مجموعه‌ای از آثار نقاشی - خط - کاریکاتور و عکس از هنرمندان ایرانی، بانضمام هنرهای دستی کشور چین و مجموعه کوچکی از آثار نقاشی اواخر قرن نوزدهم اروپا به نمایش درآمده است.

برگزاری نمایشگاه و ارائه آثار هنرمندان هر کشوری در هر برهه از زمان، بدرستی نمایانگر نحوه نگرش و طرز تلقی هنرمندانی است که در طیفی از مسائل خاص اجتماعی‌شان قرار گرفته و همچون سایر اقشار مردم در فراز و فرودهای سرزمینشان سهیم و شریکند. تنها با این تفاوت که هنرمند با ارائه آثارش - بعنوان سند و مدرکی قابل تعمق و ماندگار در گذاره تاریخ - به مشابه ثبات لحظاتی ناب و بی‌همتا، ارائه دهنده و ناقل حوادث سیاسی، اجتماعی و غیره به آیندگان است.

از خیل این هنرمندان، برخی بی‌آنکه در مقام تجزیه و تحلیل و یا ابراز عقیده و نظر خود باشند، تنها، روایتگر صدیق حادثه‌ها بایند. برخی دیگر، سواى روایت حکایتی، گوئی خود جزئی از ساختار اثر، در کشاکش ماجرا، با سمت و سوئی مشخص حضور دارند و سرآخر، مبلغ آرمان و افکار جریانی‌اند که خود را در آن می‌یابند و پاره‌ای، بی‌آنکه بر حسب زمان و مکان خاصی بر آثارشان باشد، هنرشان مبین ظرافت و لطافت ذوق و اندیشه آنان است.

موزه هنرهای معاصر، همواره در طول فعالیت‌های خود، گرچه هنرمندان آرمانگرا را در اولویت عرضه آثارشان قرار داده، معهدا زمینه‌ای

بر سر تنه نان - فرشاد فدائیان.

مناسب و مجالی درخور برای رویش و فروش دیگر هنرمندان نیز بوده است. در نمایشگاه حاضر، هنرمندانی که آثارشان را در معرض قضاوت قرار داده‌اند، نه تنها در رده‌بندی فوق قرار می‌گیرند، بلکه حتی برخی از آنان با ارائه چند اثر، سمت و سوهای مختلفی را برگزیده‌اند. در گالری یک، حبیب صادقی، با آثاری چون تشییع قلوب و پرکنان مولانا، هاله‌ای عارفانه را

غالب بر محتوای آثارش نمودار شده است. تابلوی تشییع قلوب، حکایت آدمهائی است که گوئی سنگواره‌اند. سنگواره‌هائی تَرَک برداشته و شکسته که قلب خونینشان را به عنوان مظهري از ارادت و عشق در تابلویی چوبین بردوش می‌کشند. تکرار این آدمهائی همگون، ماجرای ازلی و ابدی عشقی اثیری و غیرمادی را تداعی می‌کند. آدمهائی که جسمشان فانی و چهره‌اشان مسخ شده اما حکایت عاشقانه آنان همواره جاوید و جاودانه است.

سوی تابلوی پرکنان مولانا، در تداوم عارفانه اثر پیشین، تابلوی دیگری عرضه گشته است که نمایانگر ویلونیسستی است که گوشه‌هایش را بر نوای سازش بسته است. گرچه، دیگران از دریچه‌ای به نوای او گوش می‌دهند. این اثر، فضای عارفانه آثار صادقی را در هم می‌شکند و به عنوان طرحی طنزآلود که محتوایش نیز از بداعت بدور است، رنگ می‌بازد. هابیل و قابیل، اثر

دیگری از صادقی است که رآوی روایت مکرر حرص و آز و حکایت زرو زور در طول تاریخ از آغاز تا به اینجاست. ظلمی که از قابیل شروع می‌شود، به سکه‌های زروسیم می‌رسد، از تسلیحات گوناگونی چون شمشیر و تفنگ و هواپیماهای بمب افکن و بیت پرستی می‌گذرد و به آنچه که می‌انجامد، همانا

صهیونیسیم است.

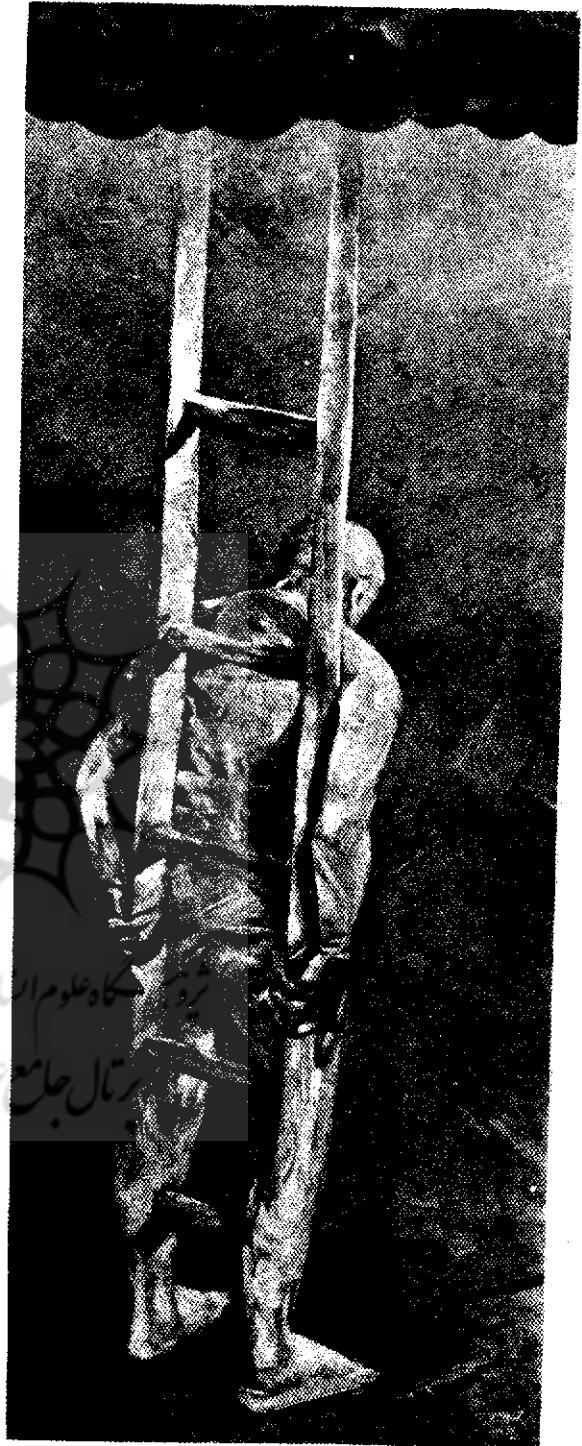
محمد کاظم چلیپا، با حال و هوائی دیگر، چند اثر را که هر کدام مبتنی طی طریق اودر موضوعات گوناگون است به نمایش می‌گذارد. اما آنچه که وجه مشترک آثار اوست، موضع کوبنده و افشاگرانه اش در قبال ظلم و ستم است. اثر روز بزرگ - که این مضمون مورد استفاده بسیاری از نقاشان قرار گرفته - سقوط مجسمه شاه و همزمان با آن تشییع جنازه شهیدی بردوش پاره‌ای از مردم است. حرکت و جهت دست مرد برافروخته و خشمگینی که شهید را بردوش دارد، آگاهانه و بسی دلنشین است. این حرکت ناخواسته دست مرد، حرکتی خواسته و برخاسته از ذهنیت چلیپاست که روبه سوی مجسمه در حال فروپاشی دارد. تکیه چلیپا نه تنها بر سقوط شاه، که بر سقوط یک نظام کهن شاهنشاهی است.

تابلوی دیگر با ظاهری متفاوت، تکرار همین مضمون با بیانی سمبلیک است. آدمی گرفتار و بندی مجسمه‌ای که اکنون با انهدام آن به هویت انسانی خود دست می‌یابد. مایه رنگ‌های سبز، تابلو را در باوری پندارگونه متجلی می‌سازد.

موشهای سگه‌خوار، عنوان تابلوی دیگری از چلیپاست که در آن دو دیدگاه مختلف و دو معنای سمبلیک از زندگی را به نمایش می‌گذارد: از سوئی، بیانگر زندگی متکی بر پول و پول پرستی است. پرسیوناژهای این اثر - در این معنا - در هیأت موشهای دریده چشم و گشاده دهانی هستند که در زیر زمینی، بر کیسه‌های زروسیم تکیه زده و پیش رویشان انسانی از سگه‌های بروی هم چیده دارند. گرچه اریکه اینان، در نظام سرمایه‌داری، همانا قدرت و حکومت و

حکمتشان کاخ های عریض و طویل است، اقله
در یافتن معنا و مفهومی واقعی در این جریان
زندگی، آنچه که رنگ می‌بازد، در بازتاب همین
اثر و این طرز تلقی است.

از سوی دیگر، جریانی را که نقاش بر آن ارج
می‌نهد، جریان مبارزه و حق جوئی است: در
ورای حفره ای که موشهای سگه خوار در آن
خزیده اند، مادری به عنوان نمادی از نجابت،
معصومیت و مظلومیت در حرکتی بی‌زوال در حال
ایرج اسکندری - بمباران.

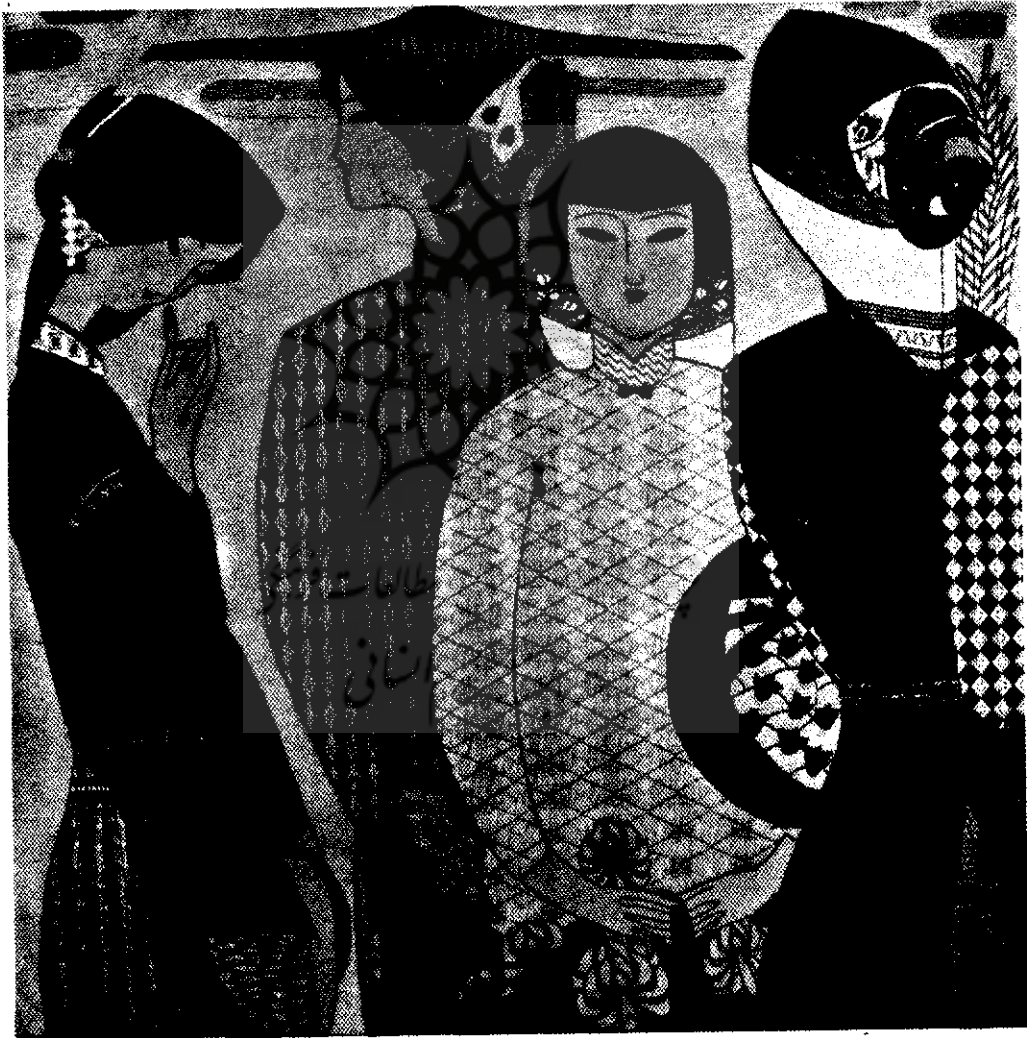
آنها با تکنیک رنگ روغن ارائه شده اند، شامل آثاری میشوند که برای درک مفاهیم آن می بایست تأمل کرد. اما آنچه که سرانجام از قالب غالب آثارش سر می زند، همان عناوینی است که بدرستی برای طرح هایش انتخاب کرده است: سنگواره، پدر حصار، مرگ و... معرف انسانهایی است گرفتار یأس و حرمان. انسانهایی که همواره شیخ مرموزی از واماندگی، ترس و نومیدی در تعقیب مداوم آنان است و آنکه در تمثای رفتن و

مبارزه است. این دو دنیای متفاوت، ابعاد گسترده ای از ننگ و افتخار را به نمایش می گذارد.

فاطمه چاوشی نسب با بیان صحنه هائی از جنگ و پدافند شیمیائی، بخشی از دیواره ها را در اختیار می گیرد و آثار ایرج اسکندری بر مدار شهادت، بمباران و طوفان پرغریو هفدهم شهریور می چرخد.

طنزهای ترسیمی خسرو جردی که برخی از

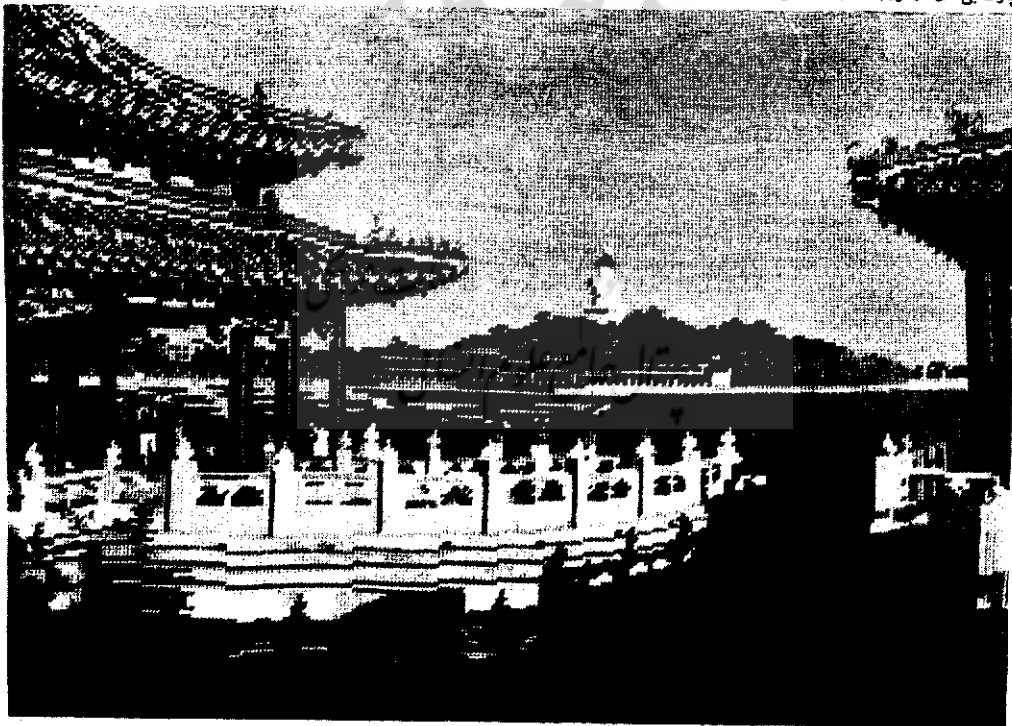
بهار - سوزن دوزی - اثری از هنرمندان چینی.

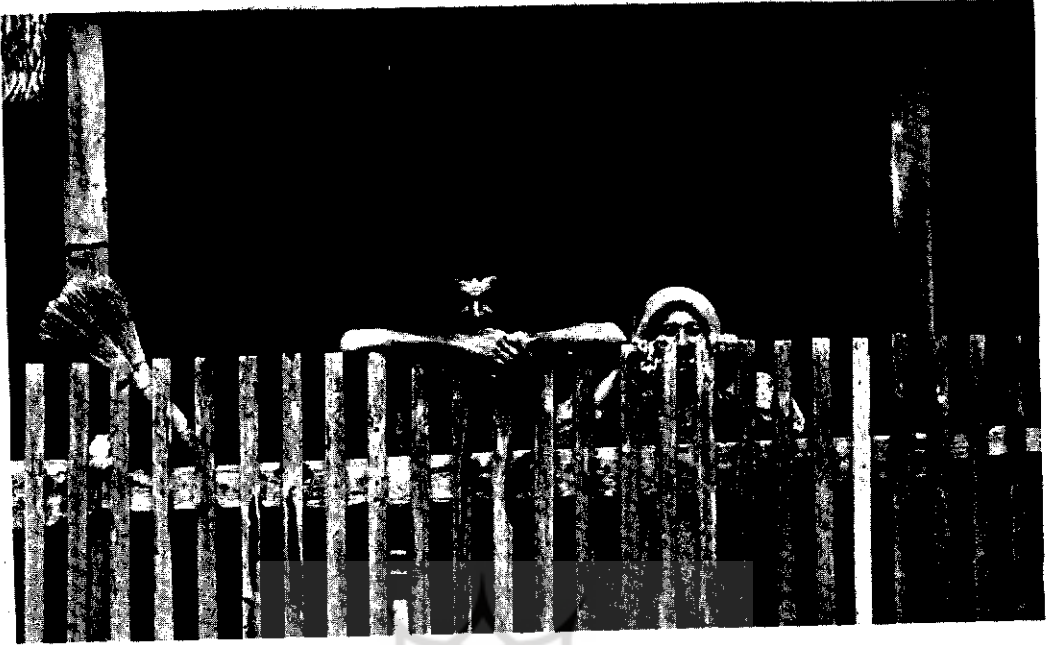

حبیب صادقی - تشییع قلب.

پارک بی‌های در غروب آفتاب - گولین دوزی.

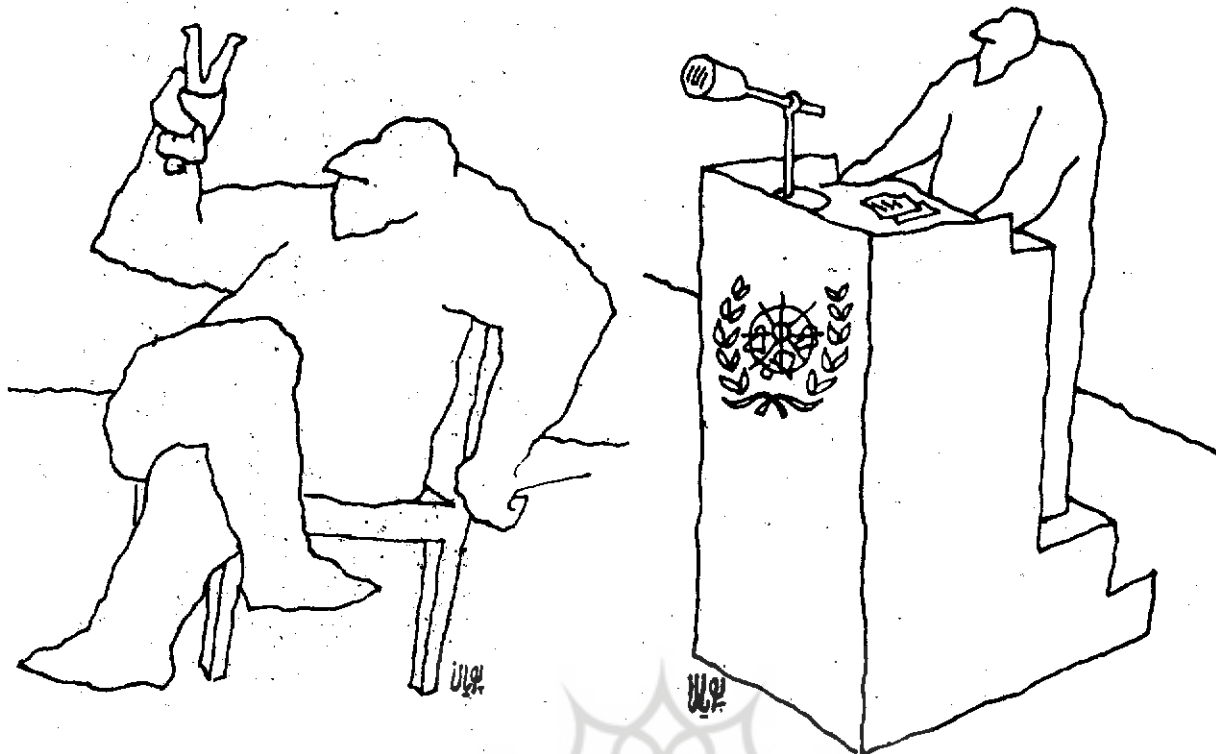

فرشاد فدائیان.

پروازست، نه پای رفتن دارد و نه بال پریدن و اگر
 بالی هم باشد، غیر واقعی و دروغین است.
 برخی از دیواره‌های موزه، پیشکش گونه‌گونی
 بخشی از هنر و صنایع دستی کشور چین است.
 آثاری ملهم از ذوق و اندیشه مردمی که با پایبندی
 به عرف و سنتشان و با بهره‌وری از وسایلی ساده
 و اندک به هنر و صنایعی ظریف دست می‌یابند.
 در مقدمه کوتاهی که اداره برپائی نمایشگاه‌های
 چین در مدخل گالری مربوطه ارائه داده است،
 چنین می‌آید: «طی سالهای اخیر، عمده صنایع
 هنری چین، توسط هنرمندان و صنعتگرانی
 ابداع گردیده که از نقطه نظر تکنیک و فن، با
 استفاده از شیوه‌های بسیار غنی، مرحله‌ای از
 هنر نوین خود را براساس میراث سنتهای زیبا و
 آداب و رسوم خاص چین پایه‌ریزی نموده‌اند و

مراچی - خانواده.

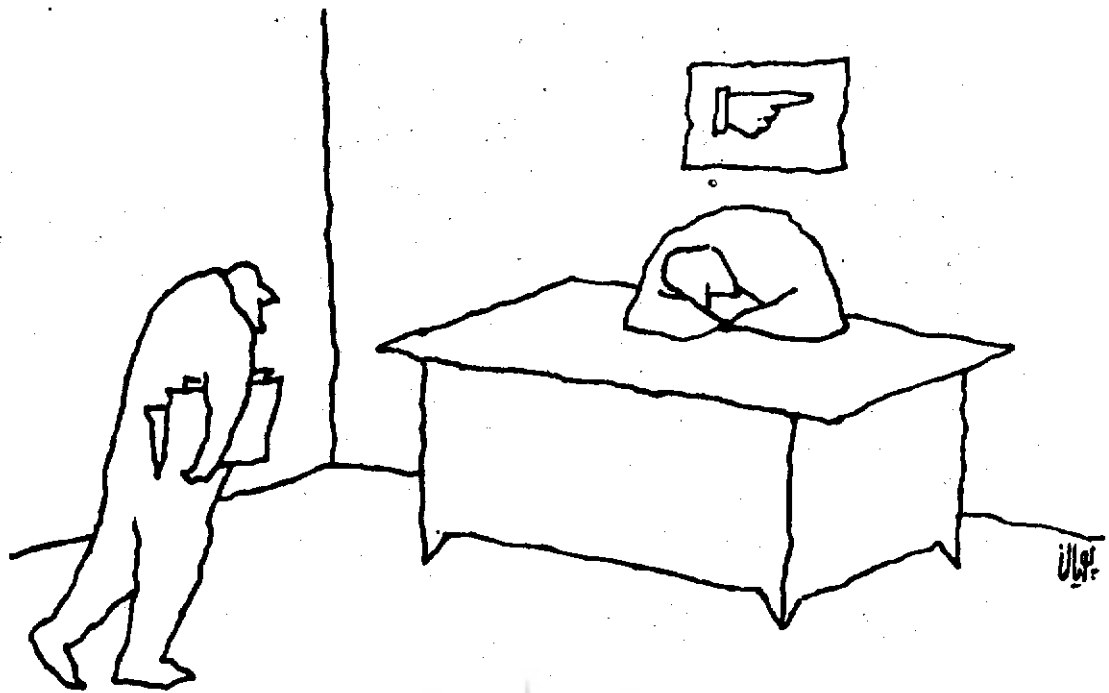
چند اثر از پویان.

درآورده است. این طرحها که بیشتر در رابطه با مجروحان جنگی و محیط های بیمارستانی است، هنوز در چم و خم تجربه اندوزی و بدست آوردن کیفیتی مطلوب سیرمی کنند. در همین نمایشگاه تنها خطاط شرکت کننده، حجت الاسلام کشفی است که اشعار و گفتار بسیاری را بر لوح کاغذ نگاشته است.

گالری هفت، مجموعه ای از کاریکاتورهای جواد پویان را دربردارد. کاریکاتور به لحاظ ایجاز در بیان و افاده بیشترین معنا - ازسویی - هنری است گزنده و افشاگرو - ازسوی دیگر - لطیف و نوازشگر؛ و هنرمند کاریکاتوریست می بایست دارای ذهنی خلاق، شکافنده و آن چنان ظریف باشد تا بتواند با ارائه خطوطی اندک، دریائی از مفاهیم را بیان دارد. برخی از آثار کاریکاتور، بوضوح، کتابی است مکتوب، و

همواره با استقبال بی نظیر مردم چین روبرو شده اند. ما از معرفی این آثار هنری به مردم کشور شما، بی نهایت خرسندیم و آرزو مندیم که بریائی این مجموعه نمایشی سهم بزرگی در ایجاد تفاهم متقابل و روابط دوستانه بین دو کشور متعهد دارا باشد.» آثار ارائه شده در زمینه های گلدوزی، سوزن دوزی روی پارچه های پشمی، تگه دوزی با حصیر گندم، تصویرنگاری با پوست درختان، تصویرنگاری با آلومینیم، تگه دوزی با ابریشم رنگین و نقاشی لاک و الکل و مضامین آن عمدتاً، پرداخت گوشه هائی از طبیعت و معماری کشور چین است.

گالری پنج، بمنظور شناساندن و تشویق هنرجویان مراکز و دانشکده های هنری، مجموعه ای از طرح های مدادی آنان را به نمایش

حول محور سازمان ملل متحد، قدرت طلبی و کمونیسم می‌چرخد. در زمینه عکس، فرشاد فدائیان، گرچه کمتر آثارش را به نمایش می‌گذارد، معهذرا ارائه همین نمایشگاه حکایت از درایت و فراست او دارد. بهره‌گیری از تکنیک خوب و کمپوزیسیونهای بجا، عکس‌هایش را شاعرانه و دیدنی می‌کند. ولی ناگفته نماند که این نمایشگاه عکس تنها مروری ظاهری به زندگی ترکمن و تیره‌های گوناگون آنست، همانگونه که فدائیان نیز در شرح آثارش در نمایشگاه بدان اذعان دارد.

آثار نقاشان اروپائی، خود، مبحث جداگانه‌ای است و هرگونه حرفی، توضیح و اوضاحت خواهد بود. با این وجود، آشنائی بیشتر با آثار این هنرمندان فرصتی است بسیار مغتنم.

درعین حال مستور درپس خطوطی ساده که می‌بایست با تدقیق، به درک مسائل نهفته در آن نائل آمد و برخی دیگر، بدون اینکه بتوان کلامی برای آنها یافت و بی‌آنکه در قید زمان و مکانی خاص باشند، برانگیزاننده ظریف‌ترین حسیات بیننده‌اند.

آثار پویان، به لحاظ برخورداری از تکنیک قوی و ارائه ساده‌ترین مسائل - اما کاملاً زیرکانه - درخور توجه است. ترسیم مسائل ساده و روزمره‌ای که همگان بی‌توجه از آن می‌گذرند، تنها به سبب خلاقیت ذهن هنرمند کاریکاتورست است که می‌تواند ابعادی مرئی یابد. کاریکاتور یکی از بخش‌های سهل و ممتنع هنرهای تجسمی است. برخی از مسائلی که پویان بدان پرداخته است، مسئله بوروکراسی و سرگردانی‌های اداری است و تم‌های دیگر آن